

Valtiovarainministeriö
PL 28
00023 Valtioneuvosto
valtiovarainministerio@vm.fi

Lausuntopyyntö 4.6.2014, VM035:00/2014

Lausuntopyyntö hallituksen esityksestä laiksi kuntien velvoitteiden ja ohjauksen vähentämisestä ja monialaisten toimintamallien tukemista koskevista kokeiluista

Valtiovarainministeriö on pyytänyt Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston (Valvira) lausuntoa asiakohdassa mainitusta hallituksen esitysluonnoksesta.

Valvira toteaa lausuntonaan seuraavaa:

Taustaa

Hallituksen rakennepoliittisen ohjelman toimeenpanemiseksi valtiovarainministeriö on valmistellut luonnoksen hallituksen esitykseksi kokeilulaista, jolla vähennetään kunnille lainsäädännössä asetettuja velvoitteita ja niiden toteuttamisen ohjausta kuntakokeilun aikana.

Kyseessä oleva velvoitteiden vähentäminen koskee keskeisesti Valviran toimialuetta sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnassa ja ohjauksessa sekä lupahallinnossa. Lakiluonnoksen mukaan kokeilukunnat voivat kehittää palvelurakennettaan ja säästää kustannuksiaan lainsäädännössä asetetuista velvoitteista riippumatta ja palvelujen vaikuttavuustavoitteista tinkimättä. Valviran kannalta keskeisiä kokonaisuuksia ovat etenkin hyvinvoinnin integroitu toimintamalli, kuntien toiminnan valvonnan kokeilu sekä asumispalveluja koskeva kokeilu.

Valviran asiantuntijoita on ollut mukana niissä valtiovarainministeriön epävirallisissa tiimeissä, joissa on käsitelty palveluasumisen, valvonnan sekä indikaattoreiden kehittämistä kokeilukunnissa. Tiimit ovat myös osaltaan kommentoineet lakiluonnoksen versioita. Tarkennuksena todettakoon, että Valvira ei ole ollut mukana hallituksen esitystä valmistelleessa tiimissä, toisin kuin esitysluonnoksen sivulla 17 todetusta voisi ymmärtää. Tästä syystä Valvira pitää tärkeänä, että sillä on nyt mahdollisuus antaa lakiehdotuksesta lausuntonsa.

Yleiset kommentit

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastosta annetun lain (669/2008) mukaan Valvira edistää ohjauksen ja valvonnan keinoin oikeusturvan

24.7.2014

toteutumista ja palvelujen laatua sosiaali- ja terveydenhuollossa sekä elinympäristön ja väestön terveysriskien hallintaa.

Viraston tehtävä on sosiaali- ja terveydenhuollon osalta muun muassa ohjata aluehallintovirastoja menettelytapojen ja ratkaisukäytäntöjen yhdenmukaistamiseksi, ohjata ja valvoa, kun on kyseessä periaatteellisesti tärkeät tai laajakantoiset asiat, sekä myöntää yksityisille palvelujen tuottajille valtakunnalliset luvat. Nämä tehtävät perustuvat sosiaali- ja terveydenhuollon substanssilaeissa oleviin säännöksiin.

Valvira ja aluehallintovirastot ovat kehittäneet valvontaan ja ohjaukseen sekä lupahallintoon uusia toimintamalleja ja työmenetelmiä. Tavoitteena tulisi olla uusien keinojen löytäminen valvonnan vaikuttavuuden ja tuloksellisuuden sekä palvelujen laadun mittaamiseksi sekä riskinarviointiin perustuvan valvonnan kehittämiseksi. Valvira pitää hyvänä sitä, että kehittämistyötä jatketaan myös kuntakokeilujen yhteydessä. Uusien toimintatapojen ja mallien avulla pystyttäisiin jatkossa kohdentamaan valvontaan käytettävissä olevat rajalliset resurssit entistä paremmin niihin toimiin, joissa arvioidaan olevan suurimmat riskit potilas- ja asiakasturvallisuuden kannalta.

Sosiaali- ja terveydenhuollon lupamenettely

Yksityisistä sosiaalipalveluista annetun lain (922/2011) tarkoituksena on varmistaa, että yksityisiä sosiaalipalveluja käyttävän asiakkaan oikeus laadultaan hyviin sosiaalipalveluihin toteutuu. Tämän varmistamiseksi yksityisille palveluntuottajille on säädetty ilmoitus- ja luvanhakuvetoite. Ilmoituksen rekisteröinnin ja etenkin lupakäsittelyn yhteydessä varmistetaan, että palveluntuottajalla on edellytykset laadultaan hyvän palvelun tuottamiseen. Lupahallinto on merkittävä ennakkollisen valvonnan väline. Julkisille palveluille ei vastaavaa menettelyä ole

Ehdotetun lain 15 §:ssä säädettäisiin oikeus poiketa yksityisistä sosiaalipalveluista annetun lain lupaa koskevista säännöksistä siten, että lupa voitaisiin kokeilukunnissa myöntää myös määräaikaisena ja/tai toimintayksikkökohtaisena. Valvira pitää ehdotettua pykälän sanamuotoa epäselvänä ja tulkinnanvaraisena. Ehdotetussa muodossa säädös saattaa johtaa soveltamisongelmiin lupia myönnettäessä.

Sosiaali- ja terveydenhuollon valtakunnalliset valvontaohjelmat

Tällä hetkellä voimassa olevat sosiaali- ja terveydenhuollon valvontaohjelmat ovat olleet valvontaviranomaisten työkalu yhdenmukaistaa valvonta- ja lupakäytäntöjä sekä toimia ennakoivasti, mitä myös sosiaali- ja terveystieteiden ja Valviran välinen tulossopimus on edellyttänyt.

Valvontaohjelmien avulla toteutetaan ns. suunnitelmaperusteista valvontaa. Valvontaohjelmiin on koottu samaan asiakirjaan ko. asiaa koskeva lainsäädäntö, suositukset ja viranomaisten vakiintuneet yhdenmukaistamisen

24.7.2014

mahdollistavat valvontakäytännöt. Valvira ja aluehallintovirastoja on kritisoitu suositusten ja ohjeiden liian tiukasta ja joustamattomasta soveltamisesta. Valvontaohjelmia ei kuitenkaan ole tarkoitettu noudatettavaksi kategorisesti, vaan valvontaviranomaisen pitää aina perustaa päätöksensä kokonaisuuden huomioon ottavaan tapauskohtaiseen harkintaan. Kaikkien sosiaali- ja terveydenhuollon valvontaohjelmien voimassaolo päättyy vuoden 2014 lopussa ja niiden tilalle laaditaan uudenlainen, yksi yhteinen sosiaali- ja terveydenhuollon valvontaohjelma. Tähän kootaan riskiperusteisesti tietyt lainsäädäntöön perustuvat valvonnan painopisteet ja puuttumiskriteerit. Tämä valvontaohjelmien osalta muuttuva tilanne ei ole selvästikään ollut tiedossa hanketta käynnistettäessä, mikä on näkynyt erilaisissa kuntakokeiluun liittyvissä asiakirjoissa ja hakemuksissa.

Nykyisiin, vuoden 2014 lopussa päättyviin valvontaohjelmiin kohdistuva kritiikki on Valviran käsityksen mukaan johtunut erityisesti sellaisista tilanteista, joissa kunnalla käytössä olevia tiloja on siirtynyt yksityiselle palveluntuottajalle. Yksityisiä palveluja koskee erilainen lainsäädäntö kuin julkisia ja tiloihin kohdistuvat vaatimukset on koettu liian tiukoiksi. Valvontaviranomaisen on kuitenkin kohdeltava yksityisiä palveluntuottajia tasapuolisesti eikä voimassa oleva lainsäädäntö ole mahdollistanut erilaisten vaatimusten soveltamista niihin yrittäjiin, jotka ovat ottaneet käyttöön kunnalla käytössä olleita tiloja.

Sosiaalihuollon asiakkailta on samat perusoikeudet kuin kaikilla muillakin ja niiden toteutumisen varmistaminen on julkisen vallan tehtävä (PL 731/1999 § 22). Sosiaalihuollon asiakaslain (812/2000) mukaan asiakkaalla on oikeus saada laadultaan hyvää sosiaalihuoltoa ja hyvää kohtelua ilman syrjintää. Näiden oikeuksien toteutumisen arviointi edellyttää valvonnassa aina kokonaisvaltaista harkintaa. Valviran lähtökohtana valvonnassa (ml. valvontaohjelmien mukainen suunnitelmaperusteinen valvonta) on asiakkaan edun ja oikeuksien turvaaminen sosiaalihuollon palvelutoiminnassa. Valvonnan lähtökohta ei siis ole elinkeino- eikä työllisyyspoliittinen.

Oma-valvonta

Valvira pitää erityisen tärkeänä kehittää toimintayksiköiden oma-valvonnan toimeenpanoa, jolloin viranomaisvalvonnassa voitaisiin keskittyä oma-valvonnan toteutumisen valvontaan. Palvelujen tuottaja tuntee oman toimintansa parhaiten ja voi itse varmistaa toimintansa lainmukaisuuden oma-valvonnan keinoin. Hyvin toimiva oma-valvonta toimii ennakoivasti ja vähentää jälkivalvonnan tarvetta sekä säästää kaikkien osapuolten resursseja.

Indikaattoriperusteinen valvonta

Lakiluonnoksen mukaan valvontaa ja ohjausta pyritään korvaamaan ns. indikaattoriperusteisella valvonnalla. Valvira pitää erittäin hyvänä, jos löydetään indikaattoreita, joilla pystyttäisiin seuraamaan ja arvioimaan palvelua asiakkaalle koituvan hyödyn kautta. Käytännössä tämä on haastavaa eikä tässä vaiheessa ole mahdollista arvioida kuinka hyvin tässä tullaan onnistumaan.

Dnro 4862/00.01.00/2014

24.7.2014

Kuntien kokeiluun liittyvissä hakemuksissa indikaattorit ovat joko yleisellä tasolla tai niitä ei ole lainkaan. Neuvottelut kokeilussa käytettävistä indikaattoreista ovat vielä kesken, vaikka niiden merkitys kokeiluille on aivan keskeinen. Koska hakemukset ovat eritasoisia ja erilaisia, on myös todennäköistä, että indikaattoreista saadaan hyvin kirjavaa tietoa. Tämä puolestaan tulee vaikeuttamaan vertailtavuutta ja indikaattoreiden toimivuuden jatkoanalysointia.

Valtiovarainministeriön indikaattoreita kehittävässä tiimissä on alustavasti hahmoteltu joitakin indikaattoreita, jotka kuvaavat lähinnä yksittäisten potilaiden ja asiakkaiden toimintakykyyn liittyvää hyvinvointia eivätkä tue erityisen hyvin valvonnan tarpeita.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) on tehnyt mittavaa työtä indikaattorien kehittämiseksi. Indikaattori työ on vaativaa ja hidasta. Valviran käsityksen mukaan indikaattoreiden määrittely yksiselitteisesti olisi tärkeää, jotta saataisiin kerättyä vertailukelpoisia ja seurattavia tietoja sekä määriteltyä valvonnan kannalta hyväksyttävät tasot. Myös tietojen keräämiseen, analysointiin ja seurantaan liittyy omat haasteensa. Valvira on huolissaan siitä, että kuntakokeiluille asetetussa aikataulussa ei onnistuta kehittämään nimenomaan valvontaan soveltuvia indikaattoreita, joilla myös turvallisuus- ja perusoikeusnäkökulmat saataisiin esiin. Jos luotettavia ja toimivia indikaattoreita ei löydy, saattaa potilas- ja asiakasturvallisuus vaarantua kokeilukohteissa.

Kuntakokeiluissa omavalvonta on erotettu omaksi kokonaisuudekseen. Valviran käsityksen mukaan omavalvonta ja viranomaisvalvonta tähtäävät samaan asiaan eli toiminnan asianmukaisuuden varmistamiseen. Tästä syystä valvontaan kehitettäviä indikaattoreita tulisi käyttää myös omavalvonnan työkaluina. Tämä asia tulisi ottaa esille lakiluonnoksessa.

Yksityiskohtaiset kommentit

1 § Lain tarkoitus

Lakiehdotuksen perusteluissa todetaan, että säädöksellä ei ole tarkoitus puuttua lakisääteisten palvelujen palvelutasoon eikä parantaa tai heikentää palveluita. Valvira pitää välttämättömänä, että tähän kohtaan lisätään maininta siitä, ettei kokeilu myöskään saa vaarantaa potilas- ja asiakasturvallisuutta. Valvira on nostanut asian esiin myös VM:n epävirallisissa tiimeissä.

4 § Yhteinen palvelusuunnitelma monialaisessa yhteistyössä

Valvira kannattaa ehdotusta siitä, että yksilöllinen palvelusuunnitelma voidaan yhdistää yhteen tai useampaan palvelusuunnitelmaan. Tämä antaa mahdollisuuksia asiakkaan tai potilaan tarvitsemien palveluiden kokonaisvaltaiseen tarkasteluun.

6 § Salassa pidettävien tietojen luovuttaminen

Lakiehdotuksen 6 §:n 2 momentti mahdollistaa salassa pidettävien tietojen luovuttamisen ilman asiakkaan suostumusta tilanteissa, joissa asiakkaalla ei pykälässä mainittujen syiden johdosta ole edellytyksiä arvioida annettavan suostumuksen merkitystä eikä hänellä ole laillista edustajaa ja tieto on välttämätöntä kokeilulain tarkoituksen mukaisesti sen selvittämiseksi, voidaan suunnitelmien yhdistämisen avulla parantaa asiakkaan palvelukokonaisuutta hänelle hoitoa ja huoltoa tai muita palveluja järjestettäessä. Pykälän 3 momentin mukaan tällä perusteella salassa pidettäviä tietoja ei saa luovuttaa laajemmin kuin *on tarpeen* suunnitelmien yhdistämisen tarkoituksen toteuttamiseksi eikä vastoin asiakkaan nimenomaista kieltoa, jos hänellä on edellytykset arvioida kiellon merkitys.

Valvira kiinnittää huomiota siihen, että ilmaisu "on tarpeen" voi mahdollistaa hyvinkin laajan tietojen vaihdon. Asiakkaiden yksityisen suojaamiseksi Valvira esittää harkittavaksi, että tietoja saisi luovuttaa vain siinä laajuudessa kuin se on *välttämätöntä* asiakkaan palveluissa tarvittavien suunnitelmien yhdistämisen tarkoituksen toteuttamiseksi.

7 § Henkilötietojen tallentaminen

Edelliseen viitaten Valvira katsoo, että tässäkin pykälässä sana "tarpeellisia" korvattaisiin sanalla "välttämättömiä".

10 § Kuntien toiminnan valvontaa koskeva kokeilu

Pykälän toinen momentti on sisällöllisesti epäselvä ja luonteeltaan kuvaileva. Valvira ehdottaa sen siirtämistä lakiehdotuksen 10 § 1 momentin perusteluihin.

11 § Aluehallintovirastojen ohjaus

Valvira pitää pykälää tarpeettomana, koska kuntakokeilut voidaan joka tapauksessa kokeilulain muiden säännösten perusteella toteuttaa suunnitellusti riippumatta Valviran yleisestä velvollisuudesta ohjata aluehallintovirastoja. Valviran ohjausvelvollisuus ei myöskään estä mitenkään uudenlaisten valvontamallien kehittämistä, toisin kuin perusteluista (s. 32) voi ymmärtää.

12 § Indikaattoriperusteisen valvonnan käyttöönotto ja edistäminen

Pykälän perusteluissa sivulla 33 todetaan, että valvontaviranomaiset eivät soveltaisi kokeilukohteiden valvonnassa voimassa olevaa valvontaohjelmaa "ellei siihen ilmene erityistä painavaa kunnan tai palvelun tuottajan toiminnasta johtuvaa syytä". Tulkinnan helpottamiseksi Valvira esittää, että pykälän perusteluissa mainittaisiin joku esimerkki tällaisesta "erityisen painavasta syystä".

Valvira ehdottaa, että lain perusteluihin lisätään kuvausta indikaattoriperusteisen valvonnan toimivuudesta ja sen haasteista, joita on käsitelty yllä.

13 § Omavalvonnan kehittäminen

Valvira kannattaa pykälässä tarkoitetun omavalvontaohjelman laatimista. Ohjelman avulla saadaan hyödyllinen työkalu arvioida palvelujen järjestämisen lainmukaisuutta.

Pykälän viimeinen momentti jättää tulkinnan varaa voimassa olevan lainsäädännön mukaisen toimintayksiköiden omavalvontasuunnitelman tekemisen valvonnalle. Tästä syystä Valvira ehdottaa, että perusteluista (s. 34) nostetaan itse pykälään seuraava lause: "Toimintayksikkökohtaista omavalvontaa koskevia säännöksiä ja määräyksiä noudatetaan kokeiluista riippumatta."

14 § Aluehallintovirastojen ja kuntien yhteistyön kehittäminen ohjauksessa ja valvonnassa

Valvira kannattaa esitettyä mallia toteuttaa ohjaus- ja arviointikäyntejä kokeilukunnissa. Tämä tuo mahdollisuuden kehittää edelleen vuorovaikutteista ohjausta ja valvontaa.

Koska pykälä koskee myös Valviraa, Valviran käsityksen mukaan pykälän nimeä tulisi muuttaa seuraavasti: "Valvontaviranomaisten yhteistyön kehittäminen ohjauksessa ja valvonnassa".

15 § Kokeilun soveltaminen yksityisten sosiaalipalvelujen valvonnassa

Valviran näkemyksen mukaan ehdotetussa muodossaan 15 §:n säännös on epäselvä, eivätkä sen perustelut ja sanamuoto kaikilta osin vastaa toisiaan. Lisäksi säännöstä voidaan tulkita tavoilla, jotka eivät vastaa sille ehdotuksen laatimisvaiheessa ajateltua tarkoitusta, joka Valviran käsityksen mukaan on löytää ratkaisu niihin käytännössä ilmeneviin ongelmiin, joita kohdataan palveluntuottajan vaihtuessa.

Yksityisistä sosiaalipalveluista annetun lain (YSospaL 922/2011) mukaan lupa on palveluntuottajakohtainen ja toistaiseksi voimassa oleva. Kun

Dnr O 4862/00.01.00/2014

24.7.2014

palveluntuottaja vaihtuu, lupa ei siirry uudelle palveluntuottajalle, vaan tämän on haettava uusi lupa. Lupahakemus arvioidaan silloin uutena hakemuksena voimassa olevien vaatimusten/ehtojen mukaisesti. Tällöin on syntynyt tilanteita, joissa uusi palveluntuottaja ei ole saanut lupaa, vaikka tarkoitus olisi jatkaa toimintaa täsmälleen entisenlaisena. Esteeksi ovat yleensä nousseet vanhat toimitilat, jotka eivät enää täytä uusille toimintayksiköille asetettuja vaatimuksia. Ehdotetun pykälän tarkoituksena on Valviran käsityksen mukaan mahdollistaa tietyin edellytyksin näissä palveluntuottajan vaihdostilanteissa ns. vanhan toiminnan jatkuminen kokeilun ajan. Tässä tarkoituksessa 15 §:ssä säädettäisiin mahdolliseksi myöntää lupa määräaikaisena ja toimintayksikkökohtaisena, mitä mahdollisuuksia ei yksityisistä sosiaalipalveluista annetussa laissa tällä hetkellä ole. Valviran käsityksen mukaan säännöksessä ei siten ole tarkoitus antaa mahdollisuutta poiketa muista yksityisistä sosiaalipalveluista annetun lain säännöksistä.

Voimassa olevan yksityisistä sosiaalipalveluista annetun lain 4 §:n mukaan toimintayksikössä tulee olla riittävät ja asianmukaiset toimitilat ja varusteet sekä toiminnan edellyttämä henkilöstö. Toimintaedellytykset harkitaan lupaa myönnettäessä kokonaisuutena. Yksityisistä sosiaalipalveluista annetussa laissa ei ole säädetty mahdolliseksi päättää luvista erikseen tilojen ja toiminnan osalta. Ehdotetussa muodossaan 15 § 2 momenttia voidaan tulkita niin, että määräaikainen lupa harkittaisiin ja mahdollisesti myönnettäisiin ”tilojen osalta” erikseen. Valviran käsityksen mukaan tämä ei kuitenkaan ole säännöksen tarkoitus. Valvira ei myöskään pidä tätä tarkoituksenmukaisena, koska myös tilojen osalta ratkaisuun vaikuttavat tapauksesta riippuen monet eri seikat, ennen muuta aina asiakkaiden tarpeet. Luvan myöntäminen vaatii aina kokonaisharkintaa.

Säännöksen 2 momentin tarkoituksena on hallituksen esitysluonnoksen 36 sivulla todetusti rajoittaa mahdollisuutta määräaikaisen luvan antamiseen, koska määräaikainen lupa ei ole tarkoituksenmukainen tilanteissa, joissa asianmukainen toiminta edellyttäisi esim. täysin uutta rakentamista tai muutoin merkittäviä investointeja. Esityksen mukaan määräaikainen lupa voitaisiinkin myöntää tilanteissa, joissa ”palvelun tuottaja jatkaa toimintaa samoissa tiloissa, joissa kunta tai muu palveluntuottaja on toiminut välittömästi ennen toimijan vaihtumista. Edellytyksenä olisi, että palvelun tuottajan vaihtumisesta huolimatta toiminta jatkuu samanlaisena.” Myöhemmin hallituksen esitysluonnoksessa todetaan, että ”lupaa ei ole perusteltua myöntää, jos käy ilmi, että toiminta on ollut aiemmin epäasianmukaista.” (s. 37). Valvira käsittää tämän niin, että 15 §:n 2 momentin tarkoituksena on mahdollistaa määräaikaisen luvan myöntäminen tilanteissa, joissa jatkettavassa toiminnassa ei ole havaittu moitittavaa mutta joissa lupaa ei nykyisen lain ja soveltamiskäytännön mukaan myönnettäisi, koska toimintayksikkö ei tilojen osalta täytä luvan myöntämishetken vaatimuksia. Valvira katsoo, että tämä ei käy säännöksen nyt ehdotetusta muodosta riittävän selvästi ilmi.

Lisäksi kokeilun aikana on hallituksen esitysluonnoksen mukaan noudatettava lainsäädännössä määrättyjä mm. resursseja koskevia velvollisuuksia. (mm. HE luonnoksen s. 32). Näin ollen määräaikaistakaan lupaa ei voida myöntää tilanteissa, joissa luvan myöntäminen rikkoisi näitä velvoitteita. Tämän tulisi

ilmetä ainakin 15 §:n perusteluista. Lisäksi Valvira ehdottaa, että 15 §:ssä ja sen perusteluissa mainittaisiin, että kokeilu ei saa vaarantaa asiakas- ja potilasturvallisuutta.

Ehdotetussa 15 §:ssä jää epäselväksi, mitä "lupaviranomaisella" tarkoitetaan eli myöntäisikö tässä tarkoitettun määräaikaisen luvan valtakunnallisen palveluntuottajan toimintayksikölle aluehallintovirasto (esim. se, jonka alueella toimintayksikkö sijaitsee) vai Valvira, joka myöntää ns. valtakunnalliset luvat. Epäselvää on myös se, mitä määräaikaisen toimintayksikkökohtaisen luvan saaneelle yksikölle ja sen asukkaille tapahtuisi määräajan päättymisen jälkeen sekä kenen tehtäväksi jäisi luvasta päättäminen kokeilun jälkeen. Valvira katsoo, että valvovien viranomaisten työnjaon selkiyttämiseksi on tarpeen säätää tässä yhteydessä tarkemmin kulloinkin toimivaltaisesta lupaviranomaisesta. Samalla on selvitettävä kuinka huolehditaan hoidon jatkuvuudesta ja asiakkaan edun turvaamisesta, jos lupaa ei kokeilun jälkeen jatkettaisikaan.

Yhteenvedona Valvira toteaa, että 15 §:n tavoite ja tarkoitus eivät käy riittävän yksiselitteisesti ilmi sen nyt ehdotetussa muodossa. Valvira ehdottaakin, että säännös sekä sen perustelut muotoiltaisiin uudelleen ottaen huomioon seuraavat reunaehdot.

- 1) Säännöksestä tulee käydä selkeästi ilmi, miltä osin yksityisistä sosiaalipalveluista annetussa laissa säädetystä on tarkoitus myöntää poikkeamismahdollisuus.
- 2) Myös määräaikaisen luvan myöntäminen perustuu kaikissa tilanteissa kokonaisharkintaan.
- 3) Määräaikaisella luvalla ei voida poiketa lainsäädännössä asetetuista velvoitteista.
- 4) Kokeilu ei saa vaarantaa asiakas- ja/tai potilasturvallisuutta.
- 5) Säännöksessä tulee selkeästi määritellä luvan myöntävien viranomaisten työnjako ja tehtävät niin määräaikaista lupaa myönnettäessä kuin kokeilun päättyessä.

Valvira kiinnittää vielä huomiota siihen, että ehdotettu pykälä asettaa asiakkaiden lisäksi myös palveluntuottajat epäarvoiseen asemaan. Perustuslain turvaamasta yhdenvertaisuuden periaatteesta voidaan tietyin edellytyksin poiketa. Se täyttääkö nyt ehdotettu säännös nämä edellytykset on harkittava kokeilulakia valmisteltaessa.

17 § Asumispalveluja koskevan toimintamallin edistäminen

Valvira pitää tärkeänä, että asumispalvelujen toimintamalleja kehitettäessä huolehditaan siitä, että ei luoda erityisryhmille tarkoitettuja asuntokeskittymiä (ns. uuslaitoksia), joissa erilaista tukea/palveluja tarvitsevia ryhmiä kootaan samaan asumiskohteeseen. Uuslaitosten vaarana on eristävien toimintakulttuurien syntyminen, mikä heikentäisi yksilön toimintakykyä ja syrjäyttävät tavallisesta elämästä. Asia todetaan myös valtioneuvoston periaatepäätöstä toteuttavassa asiakirjassa (16.11.2010; ohjelma kehitysvammaisten asumisen ja siihen liittyvien palvelujen järjestämiseksi).

24.7.2014

19 § Asumispalvelutoiminnan valvonta

Valvontaa koskevan kokeilun osalta sekä kokeilulakiluonnoksen pykälissä että perusteluissa todetaan, että kokeilukohteiden osalta valvontaa toteutetaan *ensisijassa* indikaattoriperusteista valvontaa. Lisäksi hallituksen esitysluonnoksen sivulla 32 todetaan, että "Jos lakisääteisten velvoitteiden toteuttamisessa asiakas- ja potilasturvallisuus vaarantuu tai se on muutoin lainvastaista, valvovalla viranomaiselle on sama velvollisuus kuin muulloinkin puuttua asiaan." Tämä mahdollisuus tulee olla myös asumispalvelutoiminnan kokeilun valvonnassa. Nykyinen 19 §:n muotoilu kuitenkin mahdollistaa myös tulkinnan, joka sulkee pois jälkikäteenkin valvonnan asumispalvelutoiminnan valvonnasta.

Tästä syystä Valvira esittää, että 19 §:n tekstiin lisättäisiin sana "ensisijaisesti" ennen viittausta pykälään 12 ja että pykälän perusteluissa toistettaisiin valvontaviranomaisen velvollisuus puuttua asiakas- tai potilasturvallisuuden vaarantaviin tai muutoin lainvastaisiin tilanteisiin.

20 § Sopimukset asumispalveluja koskevasta kokeilusta

Valvira katsoo, että samoin valvontaa koskevassa pykälässä 16 tässäkin tulisi olla maininta siitä, että kokeilusopimuksessa sovitaan myös tulosten raportoinnista.

29 § Kokeilusopimukset

Valvira pitää sekä osapuolten oikeusturvan että kokeilujen onnistumisen kannalta erittäin tärkeänä, että kuntien ja valtiovarainministeriön välisissä sopimuksissa määritellään mahdollisimman tarkasti kokeilukohteet ja kokeilun sisältö.

Lopuksi

Valvira pitää tärkeänä kehittää valvontaviranomaisten työtä ja rakennepoliittista ohjelmaa toteuttavat kuntakokeilut antavat tähän nyt hyvän mahdollisuuden.

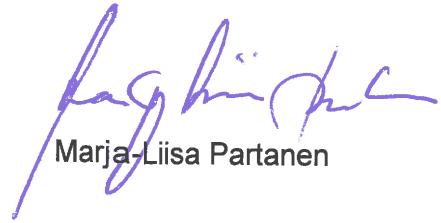
Kuntakokeiluissa tavoitteena on vähentää kuntien velvoitteita sekä viranomaisten valvontaa ja ohjausta, mutta samalla turvata palvelut lainsäädännössä asetetut vaatimukset toteuttaen. Näiden tavoitteiden yhteensovittaminen on haasteellista. Myös toiminnan lainmukaisuutta osoittavien tai valvontaan soveltuvien laatua ja vaikuttavuutta kuvaavien indikaattoreiden löytäminen on vaikeaa. Valvira toteaa, että kokeilun aikana

Dnro 4862/00.01.00/2014
24.7.2014

tulee kiinnittää erityistä huomioita siihen, että valvonnan ja ohjauksen vähentäminen sekä lupamenettelyn keventäminen eivät vaaranna asiakas- ja potilasturvallisuutta kokeilukohteissa. Valvira pitää tärkeänä, että kokeilulle luodaan toimiva seurantajärjestelmä ja että sen päättyessä suoritetaan asianmukainen arviointi.

Valvira on mielellään mukana kokeilun jatkovalmistelussa, toimeenpanossa ja seurannassa.

Ylijohtaja

Marja-Liisa Partanen

Sosiaalineuvos

Hanna Ahonen

TIEDOKSI: STM